

Šablona III/2- Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT

Číslovky

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Základní škola Moravany, okres Brno-venkov, příspěvková organizace ANOTACE	
Šablona:	III/2
Název:	Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Téma:	Číslovky
	Žák si upevňuje své znalosti o číslovkách
Autor:	Petra Velebová
Očekávaný výstup:	Žák si procvičí rozlišování a určování číslovek, pravidla pro psaní tečky za číslovkou
Klíčová slova:	Číslovky
Druh učebního materiálu:	Pracovní list
Cílová skupina:	Žák 1. stupně ZŠ
Typická věková skupina:	5. ročník ZŠ
Použité zdroje a materiály:	www.mojecestina.cz , Učebnice českého jazyka pro 5. ročník, Nová škola, Brno 2005

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Číslovky

Číslovky určité

Tato skupina číslovek vyjadřuje určitý, přesný, konkrétní počet, pořadí, násobek atd. Poznáme je také podle toho, že je lze vyjádřit čísly, například: osm = 8, padesátkrát = 50x, šestý = 6, dvacet = 20, milion = 1 000 000, třikrát = 3x, třináctý = 13., stý = 100.

Číslovky neurčité

Tato skupina číslovek naopak nevyjadřuje přesný počet, pořadí, násobek, apod. Tyto číslovky se nedají vyjádřit čísly, například: mnoho, několikátý, několik, několikero, mnohonásobný, tolik, několikrát, málo, několikere

Neurčitých číslovek je podstatně méně než číslovek určitých.

Číslovky obecně nesou nějaký číselný význam, mohou označovat množství, pořadí, násobky apod. Podle toho, jaký význam mají (co přesně označují), můžeme dělit číslovky na čtyři základní skupiny.

Číslovky základní

Základní číslovky vyjadřují počet či množství nějakého prvku, ve většině případů jsou spojeny se jmény (pět lidí, třináct koček, dvacet letadel), mohou však stát také samostatně (šli jsme tři, bylo nás tam pět apod.). **Číslovky základní** odpovídají na otázku **kolik?**, např.: Na cestě ležely tři zlaťáky. Kolik zlaťáků leželo na cestě? tři

Kup deset housek a máslo. Kolik housek má dotyčný koupit? deset

Příklady základních číslovek: **určité** – milion, devadesát devět, dvacet tisíc

neurčité – několik, málo, mnoho, tolik

Číslovky řadové

Řadové číslovky označují pořadí, v textu je často poznáme podle toho, že, pokud jsou **vyjádřeny číslicí, píšeme za nimi tečku** (např. 11. patro, Karel IV., 100. výročí). Odpovídají na otázku **kolikátý?**, např.: Jirka doběhl v závodě jako druhý. Jako kolikátý Jirka doběhl? druhý

Desátá přednáška byla již unavující. Kolikátá přednáška byla už unavující? desátá

Příklady řadových číslovek: **určité** – šestaosmdesátý, pátá, stý,

neurčité - několikátý

Číslovky druhové

Druhové číslovky vyjadřují počet, množství druhů nějakého jevu označeného podstatným jménem, například: čtvero ročních období (= čtyři druhy ročního období)

trojí sýr (= tři druhy sýra)

Pokud jsou spojeny druhové číslovky s hromadným, pomnožným či abstraktním podstatným jménem, označují pouhý počet místo základních číslovek, například:

patery dveře (= pět kusů dveří)

dvoje šaty (= 2 kusy šatů)

šestery kalhoty (= šest kusů kalhot)

Druhové číslovky odpovídají na otázku **kolikero?** či **kolikery?**, například: Máme doma troje kukačkové hodiny. Kolikery hodiny doma máme? troje

V obchodě nabízejí dvojí sýr. Kolikery sýr nabízejí? dvojí

Příklady druhových číslovek: **určité** - desatero čtvero dvoje patero

neurčité - několikero

Číslovky násobné

Násobné číslovky vyjadřují, kolikrát se nějaká věc (nějaký prvek) vyskytuje, kolikrát se něco znásobilo. Matematicky je můžeme často vyjádřit pomocí znaménka krát (například třikrát = 3x, stokrát = 100x), toto pravidlo však neplatí pro tvary jako trojnásobný, dvacetinásobný apod. Násobné číslovky odpovídají na otázky **kolikanásobný?** či **kolikrát?**, například: Je trojnásobný vítěz v běhu.

Kolikanásobný vítěz je? trojnásobný

Říkala jsem to už desetkrát! Kolikrát jsem to říkala? desetkrát

Příklady násobných číslovek: určité - jednou dvacetkrát stonásobný

neurčité – několikrát, několikanásobný

Shrnutí

V češtině rozlišujeme čtyři základní druhy číslovek - **základní, řadové, druhové a násobné**. Druhy rozlišujeme podle toho, jaký číselný význam nesou/vyjadřují. V níže uvedené tabulce si můžete přečíst základní charakteristiku každého druhu a několik příkladů. Rozlišování jednotlivých druhů číslovek není těžké, vždy je důležité si uvědomit, co daná číslovka vyjadřuje a jakou pomocnou otázkou se na ni mohu zeptat.

základní Vyjadřují počet, množství. **Kolik?** jedna, milion, dvacet dva, několik, mnoho

řadové Označují pořadí. **Kolikátý?** první, dvacátý první, stý, několikátý

druhové Vyjadřují počet, množství druhů nějakého jevu označeného podstatným jménem.
Kolikery? Kolikero? dvojí, troje, devatero, několikero,

násobné Vyjadřují kolikrát se nějaká věc vyskytuje, kolikrát se něco znásobilo.

Kolikanásobný? Kolikrát? trojnásobný, několikanásobný, jednou, tisíckrát, několikrát

Úkol – vyberte z článku číslovky (určité i neurčité) a napište je do sloupců podle toho na jakou otázku odpovídají

Kolik?	Kolikátý?	Kolikery/ý?	Kolikrát?Kolikanásobný?
--------	-----------	-------------	-------------------------

Zpověď

Je taková jedna hra. Spolužáci vás vyberou hned jako prvního, pak se vám za zády na něčem usnesou a ptají se: „Kolikrát jsi dělal tohle?“ Cosi přitom naznačují dvěma, třemi či mnoha posuňky. Zdálo se mi, že by mohlo jít o zouvání či obouvání, a řekl jsem: „Tisíckrát.“ Tolikrát jsem prý sestře vymazal pantofle pastou na zuby! To jsem udělal jenom jednou. Věra spustila povyk, že nemá desatery domácí střevice, abych jedny po druhých mohl zničit. A že mám sebrat své kapesné, které mimochodem činí padesát korun měsíčně, a jít jí hezky rychle

koupit nové boty. Když to opakovala asi potřicáté, rozhodl táta, že obě bačkory vyčistím a
víckrát je neupatlám.